

met Den Haag verbond. Het werd gefinancierd uit de begroting van binnenlandse zaken¹.

Onder hetzelfde ministerie kwam een geheime organisatie voor het inwinnen van informaties te ressorteren, de Centrale Inlichtingsdienst, of CI. Er was tijdens de eerste wereldoorlog al een opsporingsdienst geweest, hoofdzakelijk actief op het terrein van de contra-spionage en verbonden met de afdeling inlichtingen van de Generale Staf, GS III. Onmiddellijk na november '18 besloot de regering verder te gaan. Maar hoe? Constitutioneel was het een heet hangijzer. Het leek beter, de Staten-Generaal nergens in te mengen: de nieuwe dienst moest dus in de begroting onvindbaar gemaakt worden. Voor deze gang van zaken wenste de minister van oorlog 'op politiek gebied geen verantwoordelijkheid te dragen. De minister van justitie vond het ook minder gewenst.'² Ruys, premier en minister van binnenlandse zaken, had geen bezwaren: hij aanvaardde de verantwoordelijkheid, stelde de dienst in – niet formeel, maar uitsluitend in feite: er werd geen letter op schrift gesteld – en liet de eerste besprekingen voeren met de commissarissen der Koningin alsmede met de procureurs-generaal.

GS-III was op dat moment al in twee afdelingen gesplitst: GS-III A, de militaire inlichtingendienst, en GS-III B, een kleine afdeling die gegevens over de geest in leger en marine verzamelde en verwerkte. De generale staf stond normaal op de begroting. Wat was logischer dan de Centrale Inlichtingsdienst gecamoufleerd onder te brengen bij GS-III B? Aldus geschiedde.

Taak van de nieuwe dienst werd het, zo zorgvuldig mogelijk te volgen wat in 'links' Nederland, met inbegrip van SDAP en NVV, geschiedde en daaromtrent incidenteel en periodiek rapport uit te brengen; incidenteel doordat bijvoorbeeld gerapporteerd werd over bepaalde dienstplichtigen of over personen die voor belangrijke overheidsfuncties in aanmerking kwamen. De

¹ Verslag 'De vaste militaire radiostations', p. 1 (Sectie krijgsgeschiedenis, archieven, III-2-C, no. 4). Toen op de begroting van binnenlandse zaken de post voor 'kosten van oprichting, verplaatsing, onderhoud en herstel van radio-telegraafstations en verdere kosten' voor 1922 van f 30000 tot f 68000 verhoogd werd, werd in het Voorlopig Verslag van de Commissie van Rapporteurs uit de Tweede Kamer (p. 9) gevraagd, 'welk doel met de oprichting van de in dit artikel genoemde radio-telegraafstations beoogd (werd).' Minister Ruys antwoordde in zijn Memorie van Antwoord (p. 10) dat 'beoogd werd om in geval van woelingen de telegrafische verbinding zoveel mogelijk te verzekeren.' ² Getuige T. S. Rooseboom, Tweede Kamer der Staten-Generaal, Enquêtecommissie 'Regeringsbeleid 1940-1945', *Verslag houdende de uitkomsten van het onderzoek*, dl. II c (1949), p. 512. Deze bron zal verder aangehaald worden als: *Enq.*